

نورسینی
یانے تو میشت

وہ رگیزاے و
نامارہ کر دے
محمد حارف

گوگان

● ہونہرمندی فہرہ نسی مہزن
(پول گوگان) : بہ کیتکہ لہ ہونہرمہندہ
مہرد بہناوبانگہ کانی فہرہ نسا . کہ
لہ بہشی دووہمی سہدی رابوردو دا

ژباود وپوٹیتی کرنکسی لسه
ہونہری پلاستیکی نم وولاتسہر
جوولانہوہی ہونہری نہورویبی
بینیوہ .

چہندہہا لیکوٹینسہوہو کتیب
دہربارہی ژبانی گوگان نورسراون
و روٹاکی خراوہتہ سہر بہرہمہ
جور بہ جورہ کانی ، لسه گورہ پانی
نیگار کیشان و بہیکسہر تاشی و
سیرامیک و ویزہ دا .
نیچہ کہ ناسی بہرہمہمی ویزہیسی

گوگان دہ کہین ، ناتوانین نم بہرہمہ
تہنیا لہ چوارچیتوہی نامہ بہناوبانگہ
کانی دا دیل بکہ بسن ...
چونکسہ لہ تہنشت نہمانہشہوہ ،
دہفتہری بادگارہ کانی ہونہرمہندو
نہو کتیبہی لہ گہل ا شارل موریسا
پیکہوہ دایان ناود وبہووی شیرو
بہخشانہوہ نیمریشن و بادگارہ کانی
خوبانیسان لہ دوورگہی سہری
انوا - نوا) دا باس کردوہ .

لہم دوایدا نم کتیبہ وجہ سد

کنتیبتیکی نهذهبی گۆگسان وه کو
(شارستانیهتی) پالینیزی ، وانه
(ماوری - کۆن) وکتیبسی
(هونرمهندان و بهرهمه کانیان) ،
چهند چار له چاپ دراونه تهوه .

گۆگان همر له تمهنی مندالییهوه ،
حهزی له دبتنی وولانه کانی دورو
دوورگه کانی نه ناسراو ده کرد . به کهم
که شتی هونرمه مند له تمهنی چوار
سالیدا دهستی بچ کردوه ، نه مهش

له نهنجامی نهوهوه بوو ، که باوکی
گۆگان ناچار کرا نیشتمان به جیجی
بهیلتی و پروو له غمیری بکات . پاش
نهم پرووداوه ، بۆ ماوهی چهند
سالیگ ، گۆگانی به که شتی به
بازرگانیه کان ، له نیوان (په ناما
مارتینیک و دورگه ی تاهیتی و
مارکیزو - خیفا - نهوا - ، هاتو
چۆی ده کرد ، تا له کۆتایی دا له
دوورگه ی - خیفا - نهوا - دا ، به
ههزاری و نه خوشی و نه نهایی ، گیانی
به خاک سپار دووه .

● نهفسهری ئیسپانیایی ناو
(دووم مارینۆ ئریستان) ، کچی مامی
شاهی پیتشوی وولانسی (پیرۆ ی
خوامتیبوو ، کچیکیان بوو ، ناویان
لینا (فلۆرا) ، که له تمهنی سازده
سالیدا ، میتیدی به پیاویکیسی
دوولهمه مند کردوه له پاریس ، وه
نهیا سنج سات له گه لیا زیباوه .
(فلۆرا) کچیککی سووه ناوی ناوه
(نالین) ، که له دواییدا میتیدی
به روژنامه نووسی لیبرالی (کلتوفیس
گۆگان) ی خه لکی (ئورلیان) کردوه .
گۆگان له خیزانه دا له هوتی
حوزه برانی سالی ۱۸۴۸ دا ، له
دایک بووه .

● گۆرینه سیاسی به کانی کانی
(لوئیس بوناپارت) ، کاریکی نارهوای
له ژبانی باوکی گۆگان کردوه ،
که ناچار بووه پروو له وولانی (پیرۆ)
بکات ، به لام له پیکا ، پیش نهوهی
بگه نه جیگا ، له دهربا دا ، کوچی
دوایی کردوه ، خیزانی گۆگان له
(بیاتریستان مۆسکۆزۆ) بۆ ملوهی
سج سال ژیاون ، له پاشان
گهراونه تهوه فیره نسا .

گۆگان له تمهنی حهفده سالیدا
بۆ ماوهی دوو سال ، له دهربا دا
که شتی له نیوان نه وروپای خوارو
وگائر وریودی جانپیرۆ و بایابلانکا
ونه وروپای ژوورودا کردوه . نهم
هموو گه شتانه کاریکی تهوای له
دهروونی هونرمه مند کردوه و
له بهرهمه هه هونهری به کانیدا
زهنگی داوه تهوه . همر له قۆناغه
دا بوو ، نهفسهریکی
دهریایی ، باسی زه مینه
فانتازی به کانیسی دوورگه کانیسی
ئۆقیانوسی (هیتن) بۆ هونرمه مند
گیزابوه و نه مهش به خه یالی بینیان
ده ژیا .

گۆگان له سالانه دا ، بۆ ماوهی
(۲۷) مانگ له سوپای فیره نسی
وهک سهربازیکی دهریایی ، خزمهتی
کردوه و له مانگی نیسانی سالی
۱۸۷۱ دا بووه ته فهرانبهر له بهک له
بانکه کانی پاریس وه هه مان کاتدا
به هۆی بۆرسه وه پاره به کی باشی
قازانج کردوه و دوولهمه مند بووه .
له سالی ۱۸۷۲ دا ، کچیککی
دانمارکیسی ناو (صوفیاگاد)
ی خواستوه .

● پاش ده سال له ژبانیکی پر له
هیتنی و کامهرانی وه پاش نهوهی

که پینج مندالیان بووه ، گۆگسان
بریاری داوه واز له نیشی پانگ و ژبانی
فهرانبهری به پینج ، هه موو سالانی
ژبانی ، نهیا بۆ هونهر تهرخان بکات .

نهم هه لویتسه بۆ لایسی بهی
گۆگان ، روژه ی نهو کاتانه بوو که
په سمی ده کردو هه سستی
کامهرانییه کیسی دهروونی پینج
ده به خشی ی ، ههروه ها کاریکردنی
دهسته بهک له باشتین هونرمه مندانی
قوتابخانه ی ئیمپرسیانیزم روژی
گرتگی خۆی له م بریاره ی گۆگان دا
بینوه . گۆگان له دهوه رای له
تابلو کانی برادره ئیمپرسیانسته -
کانی بوو وه کومه لیککی نایابی له
نیکاره کانی نهواتی کپوه و مالی
خۆی پینج زانده تهوه .

● نهم بریاره شوو شکیترانه ی
گۆگان ، ده براره ی تهرخان کسردنی
ژبانی بۆ هونهر ، له سه ره تا دا هیچ
کاریکی نارهوای له کامهرانی
خیزانی نه کردبوو ، گۆگان به و پهری
باوه په وه وای داناو که له ژبانیسی
هونهری دا سه ره که وتوو ده پینج
هه موو کاتی خۆی بۆ نیکار کیشان
تهرخان کردبوو ، لهو کاته دا
هونرمه ندی ئیمپرسیانیه تسی
به ناوبانگ (پیتسارۆ) (۱۸۲۰ -
۱۹۰۲) ، له هه مان شاردا خه ربکی
نیکار کیشانی بوو . له راستیدا
گۆگان بۆ ماوهی چهند سالیگ له
ژپر کار تچ کردنی (پیتسارۆ) دا
نیشی کردوه .

(پیتسارۆ) به کچیکه له
دامه زرینه رانی قوتابخانه ی هونهری
ئیمپرسیانیزم . له سه ره لای ژبانیسی
هونهری دا ، پشتی خۆی به
باقی کردنه وه کانی هونرمه مندانی :

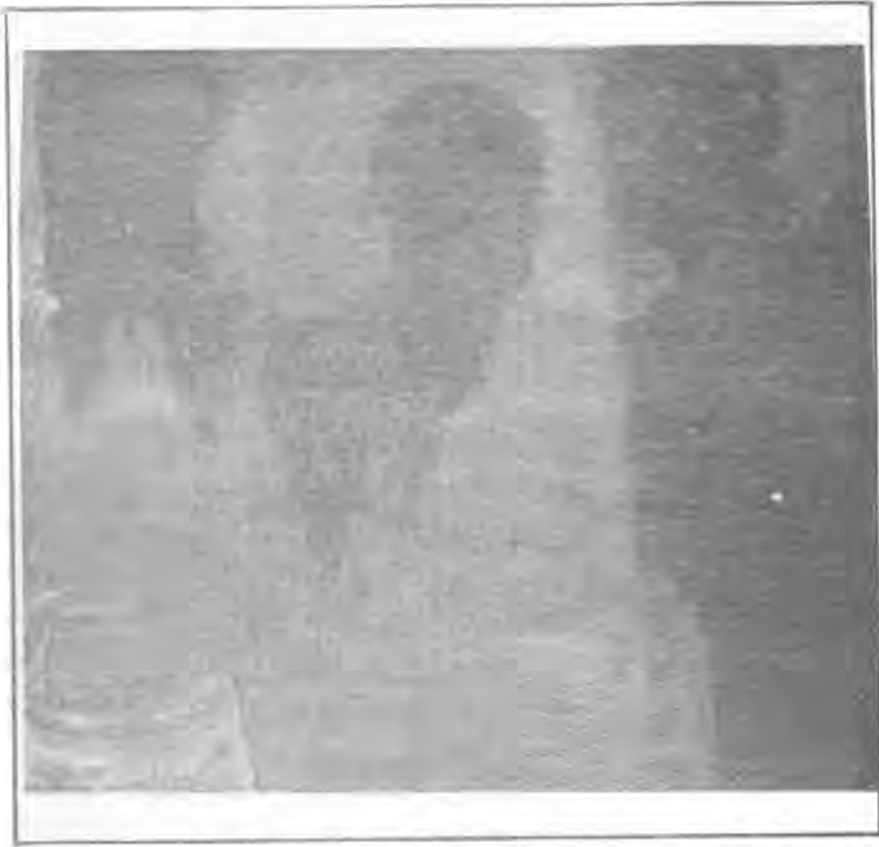
(کوپر) و (کوپرین) به ستب و تا کومالی ۱۸۷۰ هه رخه ریکی لیکولینه وه و تاقی کرونه وهی هونهری بوو له گوره پاتی (پوناکی و تاریکی و پهنگه کاند) . (پساو) ناویانگی باشی هه بوو و نیگاره کانی له لایهن بینهرانه وه به چاویکی پر له پیز له ماشا ده کرا .

● گوغان بو ماوهی ده سال له نیگار کیشان بهرده وام بوو ، وهک قوناغی ئاماده بی که به (قوناغی رووان) ناسراوه . له ئنجامی ئه وهی که پهک له تابلوکانی ، له (سالونی پاریس) وهرگیرا ، ئهم رووداوه سیمفولی سرکه وتنی ئه رله و ماندوو بوونی ئهم سالانه ی بوو . به لام به داخه وه ئهم ده رگابه زوو بهرامبهری داخرا . له تابلو ناسراوه کانی هونهرمهند له (قوناغی رووان) دا .
نمانه ن :-

- ۱ - ریگی دلوستان ، ۱۸۷۲ ، له م نیگاره دا کولتیکردنی هونهرمهند (کوپر) شتیکی سرنج راگیشهره .
- ۲ - پردیک له سهر رووبساری (سین) ، ۱۸۷۵ .
- ۳ - پوخی رووبلری (سین) ، ۱۸۷۵ .

له راستیدا ئهم نیگارانه ی گوغان له گهل بهرهمه هونهری به کانی قوناغی (پیتش ئیمبر سیانیزی فرهنسی) ، به تابه تسی له گهل نیگاره کانی هونهرمهند (لیبین) ، بهراوردی ده کزین .

گوغانی هونهرمهند ، له سالی ۱۸۸۰ دا ، تابلوکانی خوی له گهل هونهرمهنده ئیمبرسیانیه کسان پیشان داوه . (گیوسمان) ی ره خه گر ، بهنجی بو ئه وه دریز کردوه ، که بهرهمی هونهرمهندان

بکرن ... به پیچه وانه وه ، به چاویکی نرم ته ماشای تابلوکانیان ده کرد و کهس تابلوی لهن نهده کپری ... تا بهر بهر بهر پاره ی به ره و نمان ده رۆبشت و همزاری رووی گزری خوی تیده کرد .

ئهم هویانه وای له هونهرمهند کرد ، به دوا ی نیشیکی بازرگانی له دانیمارک دا ، عهدال بیت ... به لام له ئنجامی ناکوکی نیوان گوغان و خیزانه که ی له لایهک ، وه گوغان و خه لکی دانیمارک ، له لایهکی تر ، هونهرمهند له گهل (کلوئیس) ی کوپری ، گه پانه وه پاریس ، و نه که ی و منداله کانی تری ، له دانیمارک به جپ هیشته . ئهم رووداوه ش ریکه وتی سالی ۱۸۸۵ بوو .

له م ساله وه ژبانی همزاری و ترازیدی گوغان ده ست بپه ده کا تا له

(بو دین و ژونکین) کاری خویان له تابلوکانی گوغان کردوه ، به تابه تی له تابلوی (دیمه نی پویتی دیپ) ئهم شته به شتیه به کسی ئاشکرا ، دهرده که وئ ، به لام له همان کاند ، گوغان ، عهدالی دۆزینه وه ی ئنجامی قوول تر بوو ، به هوی دهر برینی زه مینه ی پر له لیشکی رۆزو سیه ره کانی (کون) - ساردی .. هونهرمندان (مۆنن پساو ، نیسلنج و پینوار له همان مه بیداندا له لیکولینه وه ی خویاندا ، دلوزانه بهرده وام بوون .

به م شتیه به ، فرمانبهری ده وله مهندی بانگ ، گوغان ، ریگی سهختی هونهری گرت بهر ... به لام له جباتی ئه وه ی که هاوده مه کانی پیزی هونهره که ی بکرن و تابلوی لهن

کتابی دا ، هونرمه‌ند بووه ته ئه کریتکاری که پوستر له شه‌نامه‌کانی پاریس هه‌لده‌واسج . به‌لام له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش‌دا ، گۆگان هه‌ر دلسۆز بووه بۆ هونره‌که‌ی وله‌به‌ره‌مه‌دا به‌رده‌وام بووه و له سالی ۱۸۸۶ دا ، نۆزده تابلۆی له‌گه‌ل هونرمه‌ندان (دیگاو پيسارۆ) پيشان داوه و ئهم به‌ره‌مانه‌ش وای له‌ره‌خه‌گری تاو (فيلکس فينون) کردووه ، که به‌ریزه‌وه باسی به‌ره‌می گۆگان بکات . به‌ره‌می ئهم قوناغه‌ی هونرمه‌ند ، شتیه‌یه‌کی ئیمپرسیانیزمی هه‌لگرتبوو ، هه‌ر له‌م ساله‌ دا ، قوتابخانه‌ی ناو (ئیمپرسیانیزمی زانستی) له‌ لایه‌ن هونرمه‌ندان (سيورا وسينياک) هه‌نراوه‌ته گۆرپانی هونرمه‌ند دا .

● (جۆن ریفالد) ئهم شتیه‌ی ده‌رباره‌ی ژبانی گۆگان نووسیه : — «... به‌م شتیه‌یه گۆگان ، له قه‌ردو هه‌زاری هه‌لات و رووی خۆی له (پۆنت ئه‌فین) بریتانی) کرد ، که له ژووریکه‌ی بچووکدا ده‌زیاسا و نزیکه‌ی حه‌فتا فوه‌تکی به‌خاوه‌ن ماله‌دا ... ئهم ژبانه‌ زۆر له‌ هی پاریس هه‌رزان تر بوو . له‌ هه‌مان مالدا ، له‌گه‌ل هونرمه‌ندا (ئهمیل برنار) پیکه‌وه ژباوه‌ن وله‌ دوایشدا کاری خوی له‌ به‌ره‌می گۆگان کردووه .»

هونرمه‌ند کومه‌له ، تابلۆیه‌کی تازه‌ی له (پۆنت ئه‌فین) په‌سم کردووه ، که له‌ راستیدا به‌ ده‌رچوونیکه‌ی ئازایانه‌ ده‌ژمیردێ ، له‌ دیلی چوارچیه‌ی قوتابخانه‌ی ئیمپرسیانیزم و به‌که‌م هه‌نگاوی ده‌ست نیشان که‌رمان پيشان ده‌دا ، بو چۆنییه‌تی شتیاوی دواژۆی

هونرمه‌ندی ئهم هونرمه‌نده .

له‌ زستانی سالی ۱۸۸۶ دا ، گۆگان ، که‌راوه‌ته‌وه پاریس ، که ژووریکه‌ی سارد و خاوه‌ن قه‌رده‌کان چاوه‌ڕوانیان ده‌کرد . له‌ هه‌مان کالدا (فان گۆگه‌)ی هونرمه‌ندی له‌ ده‌ست په‌رسه‌تی و هه‌زاری هه‌لاقی ، تازه له‌ نیوان کریتکاریه‌کانی خه‌لووزی په‌لجیکا ، که‌راپۆره و له‌گه‌ل گۆگان په‌کتریان گرتووه‌ته‌وه . له‌م قوناغه‌ دا که گۆگان بیه‌وه سه‌نته‌ری په‌کتنه‌وه‌ی هه‌نرمه‌نده هه‌زارو له‌ قه‌وماوه‌کان ... بریاری کۆتابی هونرمه‌ند که‌یشته ئه‌وه نه‌جاسه‌ی که‌بۆ په‌نجاری ژبانی پایته‌خت به‌چین به‌تیله‌ و سه‌ری خۆی بۆ نه‌میرکانه‌ی خۆپه‌روو هه‌لگرتی ... له (۱۰) ی منگی نیسانی سالی ۱۸۸۶ دا ، ئهم بریاری به‌ خه‌زانه‌که‌ی که‌یانده‌وه ، له‌گه‌ل هونرمه‌ندی براده‌ری شارل لافال) ، خۆیان که‌یانده‌وه‌ته (په‌ناما) که وه‌ک دوو کریتکار له‌ قورسترین ئیشی هه‌لکۆلینی قه‌نالی په‌ناما به‌شدار بوونه ، له‌ ئه‌نجاسی ناخۆشی و نه‌گه‌وه‌نجا ، له‌م ئیشه‌ ده‌رکراون . پوویان له (مارتینیک) کردووه . گۆگان که‌لیک رای له‌م جیگایه‌ بوو په‌نگه‌کانی یه‌ له‌ تیشک و جوانی ، سڕوشیان داوه‌وه و کومه‌له تابلۆیه‌کی نایاب دڕوست کردووه ، که پيشان خه‌ونی پتوه‌ ده‌بینین . باشترین به‌لگه‌ بۆ ئهم قوناغه‌ی هونرمه‌ند تابلۆی (دیمه‌نی دوورگه‌ی مارتینیک) ه‌ که‌له‌ سالی ۱۸۸۷ دا په‌سمی کردووه .

● ده‌توانین به‌ دلنیاپی به‌وه ، کومه‌له تابلۆ په‌نگینه‌کانی گۆگان له‌ قوناغی - مارتینیک - دا ، له

گه‌ل شیفره‌کانی (بۆدلیر) به‌راووردی بکه‌ین ، وه‌ک : (ده‌وه‌ت نامه‌یه‌ک له پیتکا دا) ، (دوور له‌ شوینه‌دا) و (پیتکا که) . .. ئهم شیفرانه‌ی که به‌ به‌رزترین نمونه‌ی - شیفری ده‌روونی فه‌ره‌نسی سه‌ده‌ی نۆزده‌مین ده‌ژمیردێ .

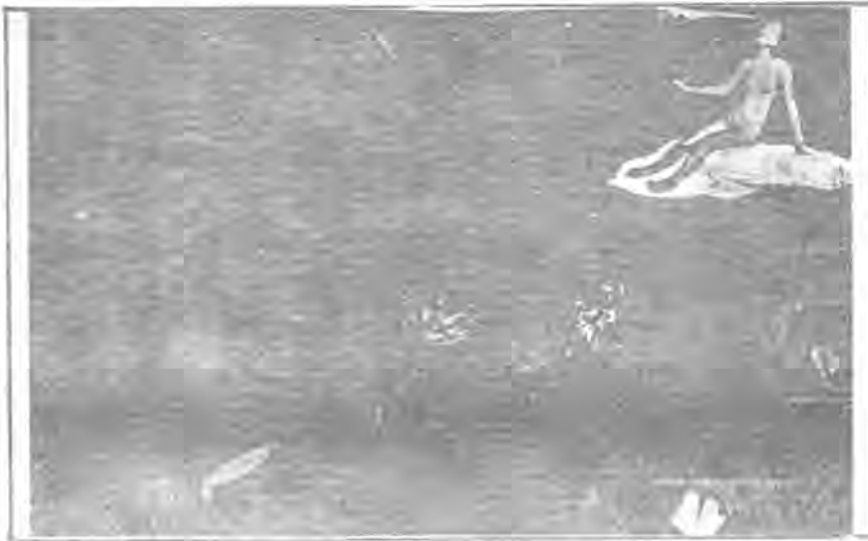
به‌م جۆره گۆگان ، بو په‌که‌م جار ، زیانته‌کی یه‌ له‌ سڕوشی هونرمه‌ند زیاده‌ به‌ره‌مه‌تیکه‌ی پۆزانه‌ی هه‌تیاوه‌ته‌ بوون . جاروبار ئه‌وه نه‌خۆشی به‌ی که له‌ په‌ناما دا تووش بیه‌وه ، سه‌ختی ده‌کرد ، به‌ تابه‌تی (شارل لافال) ی براده‌ری ، به‌ چاریک نه‌ خۆشی هه‌ترشی برده‌ سه‌ره‌وه‌ نه‌مانی برده‌وه تاراده‌ی ئه‌وه‌ی له‌ ژبانی خۆی بیزار بووه‌وه هه‌رتسی خۆکوشتنی داوه‌ و نه‌یا به‌ هه‌لکه‌وت گۆگان ، توانیوه‌ به‌ زگاری بکات و به‌ یارمه‌تی دیپلۆماسی به‌کی فه‌ره‌نسی که‌راندوبانه‌ته‌وه فه‌ره‌نسا .

له‌ سالی ۱۸۸۸ دا ، گۆگان که‌راوه‌ته‌وه پاریس ، به‌ ده‌سته‌به‌ تالی و نه‌خه‌وشی به‌لام سامانیکه‌ی که‌وره‌ی ئیمپرسیانی له‌ میشک دا هه‌لگرتبوو . کۆنه براده‌ری گۆگان (شوفینیکر) ، ده‌ستی یارمه‌تی بۆ درێژ کردووه .

... ئهم کاره‌ ده‌نگدانه‌وه‌یه‌کی جوانی لای گۆگان هه‌بووه ، که به‌ هۆی تابلۆی ناو : (خه‌زانی شوفینیکر) ده‌ری بریوه ، له‌ سالی ۱۸۸۹ دا . ئهم پیاوه‌ نه‌وه‌ی سه‌ره‌وه‌ی خاتووه‌که‌ی خۆی بۆ گۆگان ته‌رخان کردووم . هه‌ر له‌م قوناغه‌ دا ، هونرمه‌ند له‌گه‌ل (دانیییل دی‌مونه‌فید) په‌کتریان ناسیه ، که له‌ دوا پۆژدا بوونه‌ته‌ دلسۆزترین براده‌رو گۆگان نامه‌ ئه‌ده‌یه‌

به ناوپانگه کانی خۆی بۆ ناردوووه .
 ● گۆگان نه يتوانيوه ، بهم شيوه ي باسکراو ، ماوه به کي زۆر له پاریس دا بزوی بۆ به سهزله نوێ سهری خۆی هه لکر تووه بۆ (بریتانی) و (پۆنت نافیسن) و بۆ ماوه به که له گه ل کۆمه لیک له براده ران و قوتابیان خۆی له دێ به کي بجوووکی ماسی گران ، زیاره که ناوی گووندی (پۆلدۆ) بوو .

ئهم کۆمه له هونهرمه ندانه ي باسکراو ، له پاش ماوه به که ، نازناوی (کۆمه لی قوتابخانه ي پۆنت نافیسن) ی هه لکر تووه . گۆگان له گه ل ئهم هه مو تاقی کرد نه وه هونهری یانه ي که تا ئهم قۆناغه ي ناوبراو بریویه تی ، به لام له راستی دا نه يتوانيوه ، خۆی له دیلی چوارچیمه ي قوتابخانه ي ئیمپرسیانیزم پزگار بکات ، به لام جوره پێبازیکی - (سیمفولسی - ئیدیالی) ، وه که وه لام دانه وه به کسي هونهری ، دزی دیلی باسکراو ، لای هونهرمه ند به رچاو که وتوووه . بهم جوره ئیمه ده توانین بلیین ، که هونهرمه ند مال ناوایی له قوتابخانه ي ئیمپرسیانیزم له سا لی 1887 کردوووه به لام پێشه کتی ئهم مال ناوایی به له سا لی 1885 دهستی پێ کردوووه . بهرهمه کانی هونهری (سیورا وسینیاک) هۆی گێژه لۆکه ي ده روونی هونهرمه ند بوون و زۆر جار پال بپوه نه ری ئه وه بوون که گۆگان سهزله نوێ به قوولی بهر له هونهری پێبازی هونهری خۆی بکاته وه . ئهم دوو هونهرمه نده ي باسکراو ، هه ولی ئه وه بیان ده دا که تیۆری یای زانستی ده ربساره ي پۆنکی و په نگ له تابلۆکانیان ده ربهرن و پێبازیکی به زانست پشت به ستراو ، بۆ به کهم جار له

قوتابخانه ي ئیمپرسیانیزم ، جێ به جێ بکه ن . گۆگان سه ودالی هه مان ئامانج بووه .

گۆگان تیری په خسه ي له براده رانی پێشووی گرتو ده بگۆت که ئه وانه له پوه له تسی شنه بپنراوه کان ده رده بپن ، پێ ئه وه ی که بتوان بگه نه ناوه پۆکیان و نه ئیه کانیا ن به رچاو بخه ن . . ئهم ووته به ی گۆگان له دوا پۆژ دا ، بووه شه قامی فراوانی هونهری فه ره نسی له کۆتایی سه ده ي رابوو دوو دا ، له هه مان کانه ریکای بو هونهری سیمفۆلیزم قیرتاو کردوه .

● له م کانه دا دوورگه ي (بریتانی) بپوه مه له بندی کۆمه لیک له هونهرمه ندان و وێژه ران و مۆسیقا زه نه کان . . . زه مینه ي جوان و سرووشتی په نگینی ئهم دوورگه به . بپوه کانی سروشی ئهم به هره دارانه که له ئه نجامدا له بهرهمه نایابه کانیا ن به شيوه ي نیگار کیشان و شیعر و مۆسیقا ده ربپراوه .

له گۆره پانی بابه خ دان به شتی تازه . هونهرمه ندان روویان له گرافیوری ژپۆنی و جامی په نگاو

په نگ واته (فیتراژ) کردوووه . . . له نه نجامدا سه وود له زۆر شت ده رگراوه و ئه مه ش بووه ته سه ووی ده مه ته قه و کۆششی سهزکه و تنسی هونهری تازه که نازناوی (سیمفۆلیزم) و (ئیکسپرسیانیزمی) هه لکر تووه و به کورتی ده لی :-

«هونهر کۆپی کردن و چاولی که ری ده و رو پشت نیه ، به لکو هونهر سیمفۆلیکه بو ئه وه ی له ده رونی مرۆف و سرووشت ده ربسپری پێ ئه وه ی خۆی دیلی رووآهت بکات . هونهرمه ندان (فان گۆگه) ، و (پرنار) به شداری په کي گرنکیان له درووست کردنی قوتابخانه ي ئیکسپرسیانیزم کردوووه .

● په پوه ندی په کي به هیتز له نیوان گۆگان و پرنار هه بوو ، ههروه ها ئه و په پوه ندی به هونهری په ی نیوان تابلۆی (ئافره تانی بریتانی) پرنسار و تابلۆکانی گۆگان ، به تابه تسی تابلۆی (خهونی پاش تاموژ) و زۆرانباری نیوان یعقوب و فرشته بۆ ماوه ی چهند سه لاتیکی جتی گفت و گوو ده مه ته تی په کسي زۆر بوو له سهزله په کانی پۆژنامه کانی

فهره نسا ، که له نهجامدا یارمه تی
یه کی باشی پتشی که ش به جور ی
ریبازر تیگه پشنی هونه ری تازه ،
واته (مؤدبیزم) ی کردوه .

تاکو به شیوه یه کی ریگ و پیک
مه ولدانی هونه ری و سماندارتسی
به رزی بن هاوتای گوگان تیگه پین ؛
له گو ، هانی هونه ری نیکسریا -
نیزم ، تابلوی (زورانبازی یعقوب و
میشنه) منلده سزین و که میت
ناسی ده که پین :- (نهم نیگاره نه
جان به که ره نیک پیک هاتوره
ره کی سوز ، به سه هه مویاندا
زاکه ، قولی سن به م به کار
به پیشه سراوه ، هیله تانی دهره وه
Out Line ، پرواله تسی
دیگورده کان له پاشه کرنی تابلو که دا ،
به شیوه یه کی نازایانه جیاواز
ده کاتوره و زمینیه کی کونتراست
چین به حن ده کا . به سبکتیکی
دووری ، ریوانکی و پله کان ریوانکی ،
رهنگ و پله کانی ره نی ، خراونه ته
پشت گوی . . به لام رهنگی سوزو
دورینه وه ی په یوه ندی و به ستانه وه ی
له که له رهنگه کانی تر ، به گوتیره ی
ریوسی کونتراست و بال پیوه نانی بو
ناسه یکی نه بترکت : وای له م
تا یوه و تابلو هاوتاکانی هونه رمه ند
کردوه ، که به کلیلی تیگه پشنی
هونه ری هارده م واته هونه ری
(مؤدبیزم) دابندری .

هونه رمه ند ، به یارمه تی (تیو) ی
برای شان گوگه ، هونلی (بوسو
قالادون) ی ده ست نیشان کردوه
بیاری نه وه ی هه بوو ، که پیشانگای
زیگاره کان له م هوانه دا نیشان
بدات .

تیو (ناموز گاری گوگانی کرد ،
که بچینه لای (فان گوگه) ی برای ،
که نه کاتسه دا ، له خوارووی

فهره نسا ، له شاری (ناپل) دا
ده زیباو خه ریکی به ره م بوو ، به م
جوره گوگان له (۲۰ ی مانکی
نوکتبه ری سالی ۱۸۸۸ به ره و
(ناپل) که وتیریگا) .

گوگان و فان گوگه بو ماوه ی دور
مانی پیکه وه زبان و هه م سوو ریوز
ره سمیان ده کردو زور جار ده بووه
ده مه ته تی و گت و گوگه کی
نه ووز ماری و نسال و گوگوری
تاقی کردنه وه ی هونه ری له نیواندا
به لام له نه جامدا بووه شه یو
ناخوشی و فان گوگه هه ولدانی
کوشنی گوگانی دا ، له حاله پیک
به ته وژی نوپه بوون ، باش بوو که
گوگان خوی ریگار داو هه لات و
سه رله نوی پرووی له شاری پاریس
کردوه . .

له سالی ۱۸۸۹ دا ، گوگانی
هونه رمه ند دوو تابلوی تازه ی ره سم
کرد ، که سرنجی ره خنه گران و هونه ر
دوستانی به ته واری راکیشاوه
مه به سمان نیگاری « مه سیحی زهره » و
« هه لواسینج له بریتون » .

وا دیارده گوی که گوگان ، چهند
ساوه پروکی تابلو کانی (کورین) ی
هه لده بزاراد بو نه وه ی به ریباری
تایبه تی خوی دهریان بیچی ، به
تایبه تی تابلوی : « ریوزباش به ریچ
کورین » که گوگان ناوی لیناوه :
« ریوزباش به ریچ گوگان » .

(چون ریقالد) ی ره خنه گر ، به م جوره
باسی گوگان ده کات :- « گوگانی
هونه رمه ند له تابلو تازه کانیدا ،
نازایانه چاره سه ری دامه زراندنی
هونه ری و ناسان کردنی هیله کان
وپهنگی پاک و دیگوری به کاره یناوه . »

تابلوی ناو « دیبه تی ناپل » ، به
هه نکاو پیک تیازه ی پین گه شتو
ده زمیردی ، هه روها تابلوی

« مه سیحی زهره » رهنگه کانی به
شیوه به کی نه و تو هه لیزاردراون ،
که هه تی خه مگینی به کی قول
به خشنه بینه رو فیگوره کانی تابلو که ش
ده ستکاری به کی نه و اوپان تیدا کراوه
بو به ته وژم کردنی هیتزی
ده برینیان .

لیره دا هونه ریکی تازه له دایک
بوو ، که وه کو باسمان کرد پنی ده لین
هونه ری « نیکسریا نیزم » ،
ره خنه گری فه ره نی (نه لیر تو
ناری) په نجی بو بنیات دانانی نهم
هونه ره تازه یه ی گوگان دریز
کردوه و ره خنه گری ناو شاپل
نارینیش ، پشت گری هه مان شتی
کردوه .

له م قوناغه دا پاریس ناماده بوو
که تابلو کانی هونه رمه ند له
گالیره یه کانی پیشان بدات و بینه ران
به سوزوه ده بانویست به ره هه مه
تازه کانی هونه رمه ند بیین . به لام نهم
هونه رمه ند کوجه ره ، سه رله نوی
بری گه شتی تازه ی ده کرد . بو به شتی
که (۳۰) تابلوی فروشت وپاره ی
گه شته کی هاته ده ست ، له
دانشتنیکی نیواره یی هه مگین ، له که ل
براده ره کانی مال ناوایی کردو له
چواری نیسانی سالی ۱۸۹۱ دا ،
به ره و دورگه ی اتیتی) که وته
ری .

به م شیوه به گوگان خوی له زبانی
پایته خت و نه لیکیتی پاریس ریگار
کرد ، به ره و سرووشتی ره نگین و
پو له تیشکی ریوز سه ری خوی
هه لگرت .

شاعیری به ناویانگی فه ره نسایی
« بولیر » ، باسی زمینیه ی نهم
دوورگانه ی به م جوره کردوه :-
(من نهم دوورگانه ده بینم که
سرووشت هه مووی گوله . .

من میوهی وها دهینم که لسه
لیق ده تاوینهوه ...

من پیوانی نهوتو دهینم به هیز
وچار شانن ...

من نافرتهانی وها دهینم
نارمزوویه کی نهوتو له چاویان
برسکه کی دئی که بی هواتایه ...

گۆگان له ده فتمری یادگار هکانی
نم شتهی نووسیوه :- « پاشی ۳۶
پۆژ له ده ریادا ، که پلهی گهرمای
به کجار بهرز بوو ، نزیك دوور که
تایته بوینهوه . پاش ماوه به ک
هونهرمه مند نم ووشانهی
نووسیوه :-

« دیمه نه جوانه کانی نم
دوور که به ، که پری پهنگی ناگرینی به
تهوژمن ، دیلیان کردم .. بهو پهری
ناسانیوه په سم ده کردن ... نهو
پهنگانهی که لهر چاوم بوون ،
لسهر که نقاسه کم دا ده نان ...
نا نهوه پهنگی سووره ، نهوهی نر
پهنگی شینه ... بۆچ دوو دل به
خۆم له کمه پرایه پهنگینه بی بهش
بکم ؟ بۆچ نم هه موو زیترانه
نهریزمه ناو نیگاره کانم » .

گۆگانی هونهرمه مند . له ماوهی
به ک سالدا (۴۰) نیگاری نابایی له
دوور که به ته و او کرد ، نم قونافه ی
به بهرزترین قونافی بهرهمی نم
هونهرمه منده دزمیتر دین .

به جۆره هونهرمه مند باوه پری به
خۆی هونهره که به هیز تر بوو .
به رده و ام بوو له قول کردن
تاقی کردنه وه هونهری به کانی . هر
له ساله شدا کچیکی ناو
(تیگورای خواست ، که خه لکی نم
به باشرین نیگاره کانی نم قونافه ی
دوور که به بوو .

نیگاره کانی گۆگان :- (مانگ
وزه مین) ، (نافرته تیکی گول له
دهست) ، (چ وخت ده مخوازی) ،

ده زمیتر دین .

قونافی پو له بهرهم و کامه پانی
گۆگان ته من کورت بوو ، به داخوه ،
نه خۆشی وه هزاری وازیان نین
نه هینا . هونهرمه مند سهرله نوئی
که پرایه وه پاریس ، بی نهوهی که
هیچ پاره به کی له به ک دابیت . له
کاته (انابسیدور) ی مامی هونهرمه مند
که وه فاتی کرد بوو ، میراتیکی باشی
بۆ گۆگان به جی هیشته بوو . به
پاره به هونهرمه مند پیشانگایه کی
تایه تی . بۆ تابلۆکانی خۆی ، له
پاریس ، کرده وه .

هونهرمه مند بۆ دوا جار ده چیتنه
اکوینهاگن) بۆ بینینی ژنه که ی و
منداله کانی ، له پاشان سهرله نوئی
سه فمیری (بریتانی و پۆل دو) ده کات ،
که له پیکادا له گه ل فمرمان به ره کانی
پاپوره که به شهر دئی و قاجی
هونهرمه مند له شهره دا ده شکستن .

بهرهمی هونهرمه مند ، هه مو
کاتیک جیگای ده مه ته قن بووه ، له
کاته ی که (شارل موریس)
ی په خته گر له سالن ۱۸۹۳ دا ، به
په مری ریزه وه باسی کردوه .
نوسمیری فه ره نسی (ستریندیرگه) ،
که (دیگای هونهرمه مند . براده مری
دلسۆزی گۆگان ، داوای لئ کردوه
شیتیکی بۆ بنووسی ، هچی بۆ
نه نووسیوه و وتویه تی :-

« ه ن بلوهم به فه لسه فه می جوانی
واته - ئیستاتیگا سی گۆگان نیه » .

گۆگان له پاریس بیزار بوو .
سهرله نوئی سمری هه لکرت به ره و
دوور که ی تایته ... نه مه دوا
گه شتی هونهرمه مند بوو .. مال ناوایی
پاریس ... بۆ نهوهی نهو چه مند
ساله ی که له ژبانی ماوه به هزاری
له هه موو لایه ک کرد . له خیزانه که ی
وبراده ران و هونهرمه ندان و شاری
ونه خۆشی و که نهایی بیبانه سهر .

به داخوه هر له قونافه دا
(سالین) ی کچی ، کۆچی دوا یی
کردوه ... نم شته بووه هۆی
نهوهی که هونهرمه مند هه ولتی
خۆ کووشتنی خۆی داوه و ته نانه ت
به پیک کهوت پزکاری بووه . له
قونافه دا له نیوان سالانی ۱۸۹۶ -
(۱۹۰۱) ، به ک زنجیره تابلۆی هه ره
به رزی په سم کردوو . که له پاش
مردنیدا ، به نمسورنه ی هونهری
قوتابخانه ی نیکسپیرسیانیزم
ژماردراون و نرخیان گه شته وه ته
پاره به کی خه یالی .

هر له قونافه دا بووه په نکه کانی
هونهرمه مند وه کو ناگریان لئ هاتوره ..
په نکه شینه کان به ره و مۆر و په نکه
په مه یی به کان به ره و سووری ناگرین
رۆبشتون و هیزیکی دهروونی پر له
له رینه وهی ده بریشیان هه لکرتوه ،
به تایه تی نم نیگاره نابابانه :-
« نافرته تیک له ژیر داری مانگۆ »
« داستانه کانی فارغان » و « نه خیر » ،
هیچ نه مه نابین ! » و « له کوئی
هاتووین ؟ کین ئیمه ؟ بۆ کوئی
ده پۆین ؟ » .

نه خۆشی و هزاری پۆژ به پۆژ
کاری خۆیان له هونهرمه مند ده کور ،
... گۆگان دوا پۆژانی ژبانی له
دوور که ی (خیفانه وا) دا ژباوه
ودوا تابلۆکانی نه مانسه ن :-
« لسه شو ئه مند امانی زیترین »
« سوواری پۆخ ده ریسا »
و له پاشان تابلۆی « نافرته تیک له گه ل
ئهمسپیکی سپی » .

هونهرمه مندی مه زن له پۆزی
هه شتی مایی سالی ۱۹۰۳ دا له
دوور که ی (خیفانه وا) ، کۆچی
دوا یی کردوه ، له پاش نهوه
سامانیکی هه ره به نرخی و نه مری
هونهری بۆ مۆفایه تی
و شارستانیه تی به جی هیشته وه .